
Češi více bádají. Ale často jen naoko

Češi více bádají. Ale často jen naoko

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY

23.04.2010, Petr Weikert

Češi vymýšlejí stále více patentů. Dostávají za ně body a pak peníze. Nárůst je umělý, zlobí se vědci z Akademie věd. Na první pohled to vypadá, že je česká věda na vzestupu. Češi vloni přihlásili 376 patentů, což je o více než stovku větší počet než v roce 2008. Zároveň je to nejvíce od roku 2000, kdy je začal Úřad průmyslového vlastnictví počítat. Rekord padl i u takzvaných užitných vzorů, kterých Češi přihlásili 1127. Vyplývá to z čerstvých statistik úřadu. Podle samotných vědců jsou ale čísla jen bublinou.

"Je to, jako když jsme na konci osmdesátých let museli coby vědci bojovat proti importovanému zboží a vymýšlet vlastní patenty. Výsledek byl ten, že se prostě vymýšlely patenty, které neměly žádné uplatnění," popisuje ředitel Ústavu molekulární genetiky Akademie věd Václav Hořejší.

Body nesou peníze

Vymyšlení účelových patentů nyní nahrává znovu český stát svým bodovým systémem. Jednoduše: kdo předloží více nápadů nebo publikovaných článků, dostane více bodů. Za článek v prestižním vědeckém časopise je 500 bodů, stejně jako za mezinárodní patent. Za nový software, prototyp či užitný vzor - tedy textový popis a technický náčrt, se přidělují řádově desítky bodů.

A více bodů znamená větší šanci na díl z koláče peněz na výzkum. Orientační přepočtení se podle rady pro vědu a výzkum pohybuje v řádu tisíců korun za bod.

Rada systém vymyslela proto, aby podporovala ty vědce, kteří mají hmatatelné výsledky. "Snažili jsme se ho nastavit spravedlivě. Výrazně například odlišujeme udělení počtu bodů patentům, které najdou nebo nenajdou praktické využití," říká sekretář vládní Rady pro vědu a výzkum Marek Blažka.

I psychotronik se počítá

Ale systém má i své slabiny. Už před časem HN upozornily na to, že Ministerstvo průmyslu podpořilo v předchozích letech 29 milionů sporný projekt soukromé firmy a Vojenské akademie v Brně, který zkoumal, jak najít zasypanou nebo ukrytou osobu. Jedním z jeho vedlejších výstupů byl přístroj, který funguje pouze v rukou psychotronika.

Celkem z tohoto tříletého výzkumu vzešlo osm výstupů typu patentů, odborných článků nebo užitných vzorů. "Kategorii takzvaných užitných vzorů ale nikdo pořádně neopouje. Na podobných často neopodstatněných věcech lze nahnat spoustu bodů," kritizuje Václav Hořejší.

Vojenské akademii v Brně, která se na projektu podílela spolu s pražskou firmou Z.L.D., přinesl výzkum nejméně 150 bodů.

A v souhrnu nejde o nezanedbatelné sumy. Například vloni rozdělilo ministerstvo obrany na vědu zhruba půl miliardy. Resort školství pomohl pak vědě 9,7 miliardy korun, ministerstvo průmyslu zhruba 3,2 miliardy korun.

Mezi jeden z nejbizarněji znějících nápadů loňského roku patří nehořlavá nástěnka. Nápad vymyslela Iveta Kratochvílová z Prahy. Protože za sebou nemá vědeckou instituci, body nedostane. Nicméně problém se zaregistrováním vzoru neměla. Navrhuje použití jako výplň nástěnky skelnou hmotu, na povrch pak použít stejnou tkaninu. Ke slepení je potřeba nehořlavé lepidlo, případně nit. Jak před požárem chránit vzkazy na nástěnce, autorka neřeší.

Patenty v Česku

4705 patentů

zaregistroval loni Úřad průmyslového vlastnictví. Národních patentů bylo 1293, z toho 396 domácím přihlašovatelům.

Peníze na vědu

9,1 miliardy korun

má jít ze státního rozpočtu v příštím roce na českou vědu. K penězům ale ještě přibudou evropské dotace na vědecké projekty.

Body

500 bodů

získá vědecká instituce, které výsledek bádání otiskne prestižní vědecký časopis. Více bodů dává vědcům větší šanci na státní dotace.

Co podpořit?

Bodový systém měl původně podpořit ty vědce, kteří mají hmatatelné výsledky. Má ale i své slabiny. Někdy státní peníze pomohou i sporným projektům.
Ilustrační Foto - archiv HN